

Dices 1° : Concil. Trid. docet, sess. 14, cap. 4, contritionem præparare ad remissionem peccatorum : ergo est dispositio ad sacramentum, non vero pars ejus.

R. Nego conseq. et dico contritionem esse simul dispositionem, quatenus ex parte pœnitentis consideratur, et partem sacramenti in quantum a Christo ad hanc dignitatem fuit elevata. Idem de aliis actibus pœnitentis dici potest. Ergo.

Dices 2° : In sacramentis minister simul applicat materiam et formam : at supposito actus pœnitentis esse materiam sacramenti Pœnitentiæ, pœnitens unam partem sacramenti applicaret et sacerdos alteram, et sic uterque foret minister. Ergo.

R. Nego maj. In pluribus quidem sacramentis minister simul applicat materiam et formam, ut in Baptismo, in Confirmatione, in Ordine, in Extrema-Uctione. At in sacramentis quæ a sola voluntate Christi pendent, argumentum a pari est vitiosum. Et revera, quædam sunt sacramenta in quibus minister non simul applicat materiam et formam, sed tantum formam super materiam sibi oblatam pronuntiat, et sacramentum efficitur, scilicet, in Eucharistia et probabilius in Matrimonio ; cur non in Pœnitentia ? pœnitens autem non magis est comminister sacramenti quam sacrista qui panem eucharisticum ante Missam ponit in altare : ergo.

Dices 3° : Materia alicujus sacramenti debet esse sensibilis : atqui contritio non est sensibilis : ergo.

R. Dist. min. Non est sensibilis in se, *conc.* ; in actibus externis eam manifestantibus, *nego min.* Etenim contritio, quæ est actus cordis, manifestatur per nonnullos actus quibus judicatur hominem esse contritum. Ergo.

Cum impositio manus in cunctis Ritualibus simpliciter præscribatur, et aliunde graves auctores arbitrentur eam esse necessariam, nunquam omittenda est ; et si ob infirmitatem sacerdos manum dexteram extendere non posset, sinistram protendere deberet.

CAPUT TERTIUM.

DE CONTRITIONE.

Vox *contritio*, a verbo *conterere* veniens, denotat in sensu grammatico actionem aliquid durum in partes minutas disrumpendi, et per metaphoram exprimit actum internum quo duritia cordis frangitur. Definitur a concilio Trid., sess. 1, cap. 4 : *Animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.*

Dicitur 1° *animi dolor* ; id est, interna voluntatis tristitia, non vero affectio exterior in parte sensitiva : aliquando hæc affectio ex vehementi dolore interno nascitur, et est laudabilis, non autem necessaria, cum ab homine non pendeat.

Dicitur 2° *detestatio de peccato commisso* ; id est odium peccati, efficiens ut quis valde exoptaret non peccasse.

Dicitur 3° *cum proposito non peccandi de cætero* : detestatio enim peccati, si sit efficax, omnem voluntatem peccandi excludit : importat igitur firmum propositum amplius non peccandi.

Duplex distinguitur contritio, scilicet perfecta et imperfecta. Dicemus 1° de contritione in genere ; 2° de contritione perfecta, et 3° de contritione imperfecta.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CONTRITIONE IN GENERE.

Hic expendere licet 1° an contritio in genere, prout eam definivimus, necessaria sit ad justificationem ; 2° quas dotes habere debeat : hinc duplex erit paragra-phus.

§ 1. — De necessitate contritionis in genere ad justificationem.

Theologi distinguunt contritionem formalem, qua quis directe dolet de peccatis, et contritionem virtualem, seu

implicitam, quæ continetur in aliquo actu conversionem ad Deum includente; ut si quis, de peccato admissio non cogitans, actum perfectæ charitatis eliciat, vel martyrium subeat.

Necessitas autem contritionis spectari potest quoad peccata mortalia et quoad peccata venialia.

PROPOSITIO PRIMA.

Omni tempore contritio saltem implicita fuit necessaria necessitate medii ad remissionem peccatorum mortalium.

Prob. 1° Scriptura sacra. Ezech. XVIII, 30: *Convertimini et ogite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris;* Joel, II, 12: *Convertimini ad me in toto corde vestro;* Ps. L, 19: *Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies;* Luc. XIII, 3: *Nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Hi omnes textus penitentiam cordis, seu veram contritionem, supponunt. Ergo.

2° *Concil. Trid.*, sess. 14, c. 4: « Fuit autem quovis » tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius. »

3° *SS. Patribus. S. Aug.*, lib. de Duabus animabus, cap. 94: « Potest aliquis dicere non se peccare: non » autem sibi esse, si peccaverit, penitendum, nulla » barbaries dicere audebit. »

4° *Ratione.* Nulla obtineri potest justificatio sine sincera conversione cordis: vera autem conversio esse non potest sine dolore de præterito et proposito non peccandi de cætero: ergo.

Diximus *saltem implicita*, quia contritio quæ in amore Dei super omnia dilecti virtualiter continetur, sufficit ad justificationem; supponit enim plenam aversionem a peccato et conversionem ad Deum.

Propositionem nostram generaliter admittunt theologo; sed disputant inter se an necessitas contritionis proveniat ex natura rei, an ex libera Dei institutione, adeo ut peccator absolute justificari posset absque prævia contritione: hæc autem posterior opinio nobis rejicienda

prorsus videtur, nisi intelligatur Deum posse simul contritionem et justificationem operari per gratiam.

A fortiori, contritio necessaria est necessitate præcepti, et quidem multiplicis, præcepti, scilicet, naturalis, ex lege charitatis erga Deum; præcepti divini, ut patet ex textibus citatis; præcepti ecclesiastici, cum Ecclesia præcipiat confessionem saltem annualem.

Contritio autem requisita, tum necessitate medii, tum necessitate triplicis præcepti, ea est quæ hominem Deo reconciliat; proinde, extra sacramentum, debet esse perfecta, et cum sacramento saltem imperfecta sensu infra explicando. Ad implendum præceptum debet esse formalis.

PROPOSITIO SECUNDA.

Peccatum veniale non remittitur sine aliqua contritione.

Prob. 1° ex testimoniis in præcedenti propositione alatis, quæ generalia sunt, præsertim testimonia Concil. Trid. et *S. Augustini*.

2° *Auctoritate S. Thomæ*, dicentis (3 p. q. 87, art. 1, concl.): « Sicut peccatum mortale remitti non potest » quamdiu voluntas peccato adhæret, ita etiam nec peccatum veniale, quia, remanente causa, remanet effectus. »

3° *Ratione.* Nonne maxime convenit Deum non remittere peccatum etiam veniale ei qui de illo non dolet, nec illi renuntiat? Ergo.

Communius docetur hic etiam sufficere contritionem virtuales quæ continetur in affectu incompatibili cum affectione ad peccatum, vi cuius homo suum detestaretur peccatum si de illo cogitaret.

Notandum hanc propositionem intelligendam esse de peccato veniali in homine justificato; nam in peccatore peccatum veniale non remittitur absque peccato mortali.

Quæritur quandonam præceptum contritionis obliget. *R.* Hoc præceptum urgere potest *per se*, id est motivo

ipsi proprio, *vel per accidens*, seu ratione alterius præcepti quod sine contritione impleri non potest.

Quæstio de eo tantum movetur qui in peccato mortali constituitur; non datur quippe obligatio iterandi contritionem de peccatis jam remissis. In statu justificationis existit contritio habitualis, quæ procul dubio sufficit.

Præceptum contritionis eum qui in peccato mortali constituitur obligat *per accidens*: 1° Quoties aliquid faciendum est statum gratiæ requirens; v. g., aliquod sacramentum suscipiendum vel administrandum. 2° Quoties eliciendus est actus perfectæ charitatis, qui actus conciliari non potest cum statu peccati perseverante: porro existit præceptum eliciendi actum charitatis saltem singulis quinquenniis, siquidem sequens propositio ab Innocentio XI damnata est, die 2 martii anni 1679, n. 6 (*Curs. compl. t. vi, col. 701*): *Probabile est ne singulis quidem rigore quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum*. Juxta multos, hoc præceptum obligat semel aut pluries in anno; alii, ut *S. Liguorius*, l. 6, n. 437, volunt illud obligare singulis mensibus. 3° Cum violenta ingravescit tentatio, quæ vinci non potest nisi omnis affectus ad peccatum sincere deponatur. 4° Obligat singulis annis ratione confessionis annuæ præscriptæ, quæ sacrilega esse non potest. 5° Plures contendunt hoc præceptum obligare *per accidens* singulis diebus dominicis et festivis, quia hi dies sanctificari nequeunt a peccatore de peccato suo non dolente. Sed hæc sententia cum sua probatione communiter rejicitur; homo enim in peccato mortali constitutus, modo actualem ad illud non habeat affectionem, religiose ac valide interesse potest Sacro.

Præceptum istud obligat *per se*, juxta omnes, saltem in articulo et in probabili periculo mortis, quia peccator, in tali periculo constitutus, justificationem sibi procurare tenetur.

At valde inter auctores controvertitur an qui Pœnitentiæ sacramentum cum contritione solum imperfecta suscepit, actum contritionis perfectæ nihilominus elicere

teneatur. Valde optanda est contritio perfecta, et tamen cum ejus necessitas, si existat, sit tantum de præcepto, caute de ea loquendum est, præsertim cum simplicibus, qui actum contritionis perfectæ habent ut difficillimum.

Extra mortis articulum aut periculum, quidam dicunt præceptum contritionis nunquam *per se* obligare; multi alii, e contra, censent illud obligare moraliter statim post admissum peccatum mortale, id est, ubi peccatum memoriæ occurrit, et sequentibus fulciuntur momentis:

1° *Script. sacra*. Eccli. v, 8: *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem*; et Marc. xiii, 35: *Vigilate ergo; nescitis enim quando dominus domus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane; ne cum venerit repente, inveniatur vos dormientes*. Porro reus peccati mortalis, qui actum contritionis statim non elicit, hæc divina præcepta non implet.

2° *Ratione*. Namque 1° qui periculo salutem suam amittendi se exponit, peccat: porro qui voluntarie manet in peccato mortali, tali periculo se exponit: ergo. 2° Qui de peccato admissio cogitans, non dolet, eo ipso illud approbat: ergo de novo peccat. 3° Qui voluntarie remanet Deo oppositus, injuriam ipsi facit. Ergo.

Verumtamen communius docent theologi non dari obligationem, saltem sub gravi, actum contritionis justificantis eliciendi statim post admissum peccatum, nec ubi memoriæ occurrit. 1° Quia illud præceptum est affirmativum: ergo non magis obligat pro semper quam præcepta actus fidei, spei, charitatis, confessionis, etc. 2° Quia peccata multiplicarentur pro numero instantium dilationis, quod praxi confessoriorum et communi sensui fidelium adversatur. 3° Quia fieri potest ut quis in peccato memoriæ occurrente non complaceat, nec tamen de illo sincere doleat: tunc autem nihil probat eum tali dispositione mentis peccatum approbare, voluntarie Deo manere oppositum saltem positive, novum admittere peccatum, gravi et proximo periculo salutem suam exponere.

Probabilius nobis videtur dari præceptum, sed tantum

sub veniali, actum contritionis statim eliciendi, et peccatum istud fieri mortale per gravem negligentiam. Quanta autem hæc debeat esse negligentia ut peccatum sit mortale solus Deus novit; quapropter sæpe monendi sunt peccatores ut conversionem suam non differant, nec tamen multum sollicitus esse debet confessarius ut numerum peccatorum ex hujusmodi negligentia provenientium cognoscat; ea enim ex dilatione confessionis, ex modo confitendi et ex interrogationibus alias necessariis sufficienter advertere potest.

§ II. — De dotibus seu qualitatibus contritionis.

Contritio talis esse debet qualem Concil. Trid., sess. 14, cap. 4, eam definit et cujus adstruimus necessitatem ad obtinendam justificationem, sive cum sacramento Pœnitentiæ, sive extra illud sacramentum. Unde non sufficit 1° voluntas peccata confitendi et absolutionem recipiendi, nisi positivus existat actus doloris; 2° nec propositum pœnitendi et desiderium ad Deum revertendi; 3° nec dolor quem quis habet ex eo quod non doleat, licet, in conscientis timoratis, possit esse signum veri doloris de peccatis; 4° nec, juxta communissimam sententiam, dolor fictus aut falso, licet bona fide et invincibiliter, existimatus: ignorantia enim, in eo casu, a novo peccato excusare potest, non vero sufficere ut peccator avertatur ab impietate sua, convertatur ad Deum, et justificationem obtineat.

Quatuor numerantur qualitates contritioni essentielles; nempe contritio debet esse interna, supernaturalis, universalis et summa. Eas seorsim expendemus in quatuor sectionibus, quibus addemus quintam de proposito non peccandi in futurum, et sextam de modo quo adesse debeat contritio in Pœnitentiæ sacramento.

SECTIO PRIMA. — An contritio debeat esse interna.

PROPOSITIO.

Necesse est ad justificationem ut contritio sit interna

Probatur omnibus momentis quibus necessitatem ejus

ostendimus. Etenim est *animi dolor*; conversionem cordis operari et voluntatem peccandi excludere debet: unde propheta Joel, II, 13, ait: *Scindite corda vestra, et non vestimenta vestra*. Ergo.

Hinc sufficiens non esset dolor mere externus, qui scilicet voce, lacrymis, tusionibus pectoris aliisque signis foras prodiret, dum in mente non esset: patet ex dictis. Oportet tamen ut in sacramento Pœnitentiæ dolor interior, cum sit materia ejus, aliquo signo exterius manifestetur, v. g., affirmatione, modo confitendi, et proposito expresso cessandi a peccato; sed non requiritur ut in parte sensitiva appareat, v. g., gemitibus, lacrymis, etc. Quot enim siccis oculis vere dolent de peccato, et flent amare audiendo patrem aut amicum esse mortuum!

SECTIO SECUNDA. — An contritio debeat esse supernaturalis.

Duplici modo potest esse supernaturalis, scilicet, ratione principii, id est, gratiæ eam producentis, et ratione motivi quo pœnitens innititur dolendo. Motivum supernaturale est illud quod per fidem subministratur.

PROPOSITIO.

Contritio ad justificationem necessaria debet esse supernaturalis, tum ratione principii, tum ratione motivi.

Prob. prima pars. Homo per contritionem disponitur ad justificationem in sacramento Pœnitentiæ obtinendam: at de fide est illum solis naturæ viribus sufficienter pœnitere non posse, ut patet Concil. Trid., sess. 6, can. 3: « Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus sancti » inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, » sperare aut pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; anathema sit. » Ergo. 2° Idem habetur sess. 14, cap. 4, ubi dicitur attritionem, quæ ad justificationem disponit, *donum Dei esse et Spiritus sancti impulsum*. 3° De fide est, contra Semipelagianos, initium salutis et justificationis a Deo esse, non ab homine. 4° Innocentius XI sequentem damnavit propositionem, n. 57

(*Curs. compl.*, t. vi, col. 712): *Probabile est sufficere attritionem naturalem, modo honestam.* Clerus Gallicanus notam hæreseos eidem propositioni annexuit, in comitiis generalibus anni 1700. Ergo, etc.

Prob. secunda pars. Necesse est, ex modo dictis, ut contritio simpliciter dici possit supernaturalis; atqui contritio solo motivo naturali innixa, simpliciter dici non posset supernaturalis: v. g., fur deprehensus, vehementer dolet de furto, propter pœnas ab ipso luendas; libidosus gemit de turpitudinibus suis, ob infamiam, ob detrimentum sanitatis, etc.: quis talem contritionem supernaturalem appellabit? Si a Deo proveniat, est tantummodo donum naturale. Ergo.

Hinc colligendum est peccatorem qui ad justificationem se præparare intendit, contritionem requisitam a Deo expostulare, eamque consideratione alicujus motivi fide cogniti in mente sua excitare teneri.

SECTIO TERTIA. — An contritio debeat esse universalis.

Ea contritio dicitur universalis quæ ad omnia extenditur peccata, sive explicitè, sive saltem implicite, id est ex motivo omnibus communi.

PROPOSITIO.

Contritio ad justificationem necessaria debet esse universalis quoad peccata mortalia.

Prob. 1° Concil. Lateran. II, sub Innocent. II, can. 22, ubi dicitur falsam esse pœnitentiam, « cum, spretis pluribus, de uno solo pœnitentia agitur; aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio. » 2° Contritio præparare debet ad justificationem; sed contritio quæ non esset universalis, ad justificationem non præpararet; nam justificatio cum uno peccato mortali subsistere non potest, et aliunde peccatum mortale sine contritione remitti nequit: ergo.

Hinc, qui de uno peccato, v. g., de homicidio vel de adulterio doleret, propter specialem ejus turpitudinem,

non ideo de aliis sufficienter contereretur. Non tamen necesse est ut tot eliciantur actus contritionis quot sunt peccata commissa; unicus actus ex motivo omnibus peccatis communi, v. g., ex consideratione peccati in genere aut in specie, quatenus est offensa Dei, elicitus, ad justificationem sufficit.

Diximus quoad *peccata mortalia*. Cum enim mortalia sine venialibus remitti possint, non necesse est ut dolor ad venialia extendatur. At si unum peccatum falso putaretur veniale, dum esset mortale, et de illo verus non existeret dolor, absolutio foret nulla: verus autem existit dolor si pœnitens, motivo generali ductus, de omnibus mortalibus sincere et supernaturaliter doleat, et tunc peccatum mortale bona fide habitum ut veniale, reputandum est oblitum in quantum est mortale, ac consequenter indirecte remissum.

Unum veniale sine aliis remitti potest. Si ergo venialia duntaxat declarentur, non requiritur ut contritio sit universalis, quamvis id valde exoptandum et pro viribus ab iis qui ad perfectionem tendunt procurandum sit.

Si quis venialia tantum declarans de nullo vere doleret, sacramentum eo ipso redderet nullum, quod de sua natura esset grave peccatum. Nec tamen, sub hoc respectu, anxii sint timorati, quia facile sufficientem habent contritionem de peccatis etiam venialibus, saltem de uno, et aliunde periculo obviare possunt declarando, saltem in genere, peccata antea commissa de quibus habitualement habent contritionem quam sic reddunt actualem.

Secundum communissimam theologorum sententiam, qui in confessione quædam declararet peccata venialia absque contritione, inter alia de quibus contereretur, non mortaliter, sed venialiter tantum peccaret, ob quamdam irreverentiam erga sacramentum; imo quandoque nullatenus, si videlicet haberet legitimam causam, v. g., ut consilia exquireret, etc.

SECTIO QUARTA. — An contritio debeat esse summa.

Triplici modo contritio dici potest summa, scilicet

1° *appretiative*, si Deus supra omne bonum aestimetur et peccatum supra omne malum odio habeatur ac timeatur; 2° *intensive*, si dolor sit vehementissimus; 3° *extensive*, si per tempus perseveret; vel si ad omnia extendatur peccata, quo sensu esset universalis.

PROPOSITIO.

Contritio ad justificationem necessaria, debet esse summa appretiative, non vero intensive, nec extensive.

Prob. prima pars. 1° Matth. x, 37: *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus.* Ergo Deus plus diligi debet quam res aliæ quælibet. 2° Contritio ad justificationem sufficiens debet excludere omnem voluntatem peccandi: necesse est ergo ut sit detestatio peccati super omne detestabile, ita ut quis paratus sit quodvis aliud malum pati potius quam peccare. 3° Peccatum mortale separat a Deo et ad æterna supplicia inducit: ergo præ cæteris malis detestandum est. Ergo.

Dices: Qui metu gehennæ detestatur peccatum, justificationem obtinere potest in sacramento Pœnitentiæ, *ut ex infra dicendis patebit:* atqui tamen contritio ejus non est summa, siquidem plus timet gehennam quam peccatum: ergo.

R. Nego minorem ejusque probationem. Non enim plus timet gehennam quam peccatum si vere doleat, sed utrumque simul, primo gehennam, deinde peccatum tanquam gehennæ causam. Ergo.

Aliunde, nunquam contingere potest ut quis in tali extremitate sit constitutus quod vel peccare, vel æterna gehennæ supplicia subire teneatur: non igitur pœnam æternam, sed quaslibet pœnas temporales in una lance cum peccato ponere licet, ut judicetur an contritio sit appretiative summa.

Notare juvat cum S. Thom., Suppl., quæst. 3, art. 1, ad 4um, infirmos homines non esse tentandos in particulari de malo improbabili, ab illis quærendo, v. g., an mallent crucifigi, excoriari, frustatim comminui, vel etiam mori,

quam fornicari, inebriari, mentiri, etc. Probabile est quippe eos in hujusmodi periculo nunquam fore constitutos: cur ergo talis animi præparatio ab illis exigeretur? Sufficit igitur ut firmum habeant propositum omnia mala in genere potius subeundi quam peccare, et credant Deum non esse passurum eos supra id quod possunt tentari, vel eos a tentatione mediis incognitis liberaturum.

Si de peccatis venialibus agatur, multo minus necesse est tales fingere hypotheses: sufficit quod pœnitens dicat se pœnitere et sibi proponat vitare eadem peccata, quantum vitari possunt, habita ratione fragilitatis nostræ.

Prob. secunda pars. 1° Gradus intensitatis nullibi præscribitur in Scriptura, nec in monumentis traditionis, nec in conciliorum definitionibus. 2° *S. Chrysost.,* epist. 5 ad Theodorum lapsum, ait: « Nunquam spernit » pœnitentiam (Deus), si ei sincere et simpliciter offeratur... Quantulumcumque et quamlibet brevi tempore » gestam non respuit... » 3° Contritio in quolibet gradu simpliciter est contritio: ergo sufficit. 4° In actu credendi et sperandi non requiritur intensitas: ergo nec in actu pœnitendi. 5° Ad peccatum mortale gradus intensitatis non exigitur: cur ergo ad pœnitendum exigeretur? 6° Si summus gradus intensitatis in contritione necessarius foret ad justificationem, semper anxii essent et confessarius et pœnitens, quia nunquam cognosci posset an gradus requisitus existeret, præsertim cum sæpe intensior sit dolor de re una quam quis minus odit, quam de altera a qua tamen magis abhorret. Sic, v. g., licet quis magis afficiatur dolore dentium quam lenta febrim, magis tamen odit febrim lentam quam dolorem dentium. Ergo.

Dices: Apud Joelem, II, 12, dicit Deus: *Convertimini ad me in toto corde vestro:* ergo dolor debet esse summus intensive.

R. Nego conseq. Hæc verba enim, *in toto corde vestro,* summum voluntatis conatum non significant; saltem nihil ostendit ea talem habere sensum: optime intelliguntur de integritate cordis, ita ut Deus illud exigat totum et non divisum: sic dicimur aliquid tota manu

tangere aut tenere, quamvis non tota intensione nec magno conatu.

Optandum est tamen contritionem pro gravitate criminum augescere in animo, et ad hoc tendere debent rei peccati mortalis. Talis est sensus verborum *S. Cypriani*, l. de Lapsis: « Quam magna delinquimus, tam granditer » defleamus... Pœnitentia crimine minor non sit. »

Prob. tertia pars. 1° *Ezech. xxxiii, 12: Et impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* 2° Auctoritate *S. Chrysost.* supra citati: *Quamlibet brevi tempore gestam non respuit.* 3° Exemplis *Davidis*; cui dicenti, *Peccavi*, *Propheta* extemplo respondit: *Dominus transtulit peccatum tuum*, II Reg. xii, 13: et pii latronis qui, statim ac dixit, *Memento mei, Domine*, confestim veniam et vitæ æternæ promissionem obtinuit. 4° *Praxi Ecclesiæ* quæ peccatores in extremis positos ad reconciliationem admittit, modo signa contritionis exhibeant. Ergo.

Verum, quamvis contritio uno instanti perfici queat, ordinarie peccatores qui in consuetudine peccati torpescunt, non nisi, ut plurimum, longiore tempore sufficienter disponuntur ad beneficium absolutionis percipiendum, et ordinarie probandi sunt. Hoc expresse docent *S. Cyprian.*, lib. de Lapsis; *S. Chrysost.*, Homil. 2 in Epist. ad Hebr.; *S. Aug.*, l. 8 Confess., c. 5.

Post justificationem autem, qui sincere sunt conversi, quasi continuam habere debent contritionem, ita ut dicere possint cum *Psalmista*: *Peccatum meum contra me est semper.* Atiamen præceptum contritionis quoad peccata remissa non urget.

SECTIO QUINTA. — De proposito non peccandi de cætero.

PROPOSITIO.

Contritio ad justificationem requisita necessario includit propositum non peccandi, saltem mortaliter, de cætero.

Prob. 1° Scriptura sacra. Is. i, 16: Lavamini... quiescite agere perverse, discite benefacere. Ezech. xviii, 21: Si

impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit iudicium et justitiam, vita vivet et non morietur. Ergo propositum abstinendi a malis operibus et benefaciendi, inseparabile est a dolore de peccatis commissis.

2° *Conciliis.* *Conc. Florent.*, in Decreto ad Armenos, dicit quasi materiam sacramenti Pœnitentiæ esse actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. *Concil. Trid.*, sess. 14, cap. 4, definit contritionem: *Animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.* Declarat hanc contritionem non solum cessationem a peccato et vitæ novæ propositum ac inchoationem, sed veteris etiam odium continere. Infra, in eodem capite, illam ait contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, si voluntatem peccandi excludat... Ergo.

3° *Ratione.* Talis debet esse contritio ut peccatorem cum Deo reconciliet: at repugnat peccatorem non habentem propositum abstinendi a peccato, Deo vere reconciliari; imo, repugnat eum de peccato commisso sinceriter dolere, nisi firmum habeat propositum illud deinceps non committendi. Ergo.

Hoc propositum debet esse 1° *universale* quoad peccata mortalia; qui enim retineret voluntatem aliquod iterandi vel committendi peccatum mortale, ad Deum non esset sinceriter conversus. Cum venialia justificationem non impediant, non necesse est, quamvis valde optandum, ut adsit propositum ea devitandi. Qui tamen sola confiteretur venialia, sibi proponere deberet ea, aut saltem quædam ex iis devitare, alioquin sufficientem non haberet contritionem. 2° *Efficax*, id est verum propositum et non simplex *velleitas*: unde importat media ad vitandum peccatum necessaria, puta destructionem causarum peccati, fugam occasionis proximæ. Propositum non censendum est tamen fuisse inefficax quoties pœnitens relabitur in peccatum; nam relapsus, ait *S. Ligo-*

rius, l. 6, n. 451, sæpius est signum mutatæ voluntatis quam infirmi propositi.

Disputatur an propositum non peccandi debeat esse formale, an vero sufficiat virtuale, quod in sincero dolore de præteritis implicite continetur. Plures volunt hoc posterius sufficere, quia omnem voluntatem non peccandi reipsa includit. Cum alii multi propositum formale requirant, sollicitè curare debet confessarius ut illud non desit.

SECTIO SEXTA. — De modo quo contritio in sacramento Pœnitentiæ adesse debeat.

1° Optimum quidem est contritionem ante confessionem elicere, non tamen necessarium; nam contritio post confessionem vel in fine confessionis elicitâ, totum morale cum confessione efficit; in eam influit eamque dolorosam reddit: ergo tunc adest materia sacramenti Pœnitentiæ cui forma applicatur.

2° Contritio post absolutionem elicitâ, evidenter non sufficeret.

3° Cum sacramentum sit totum morale, sufficit contritionem cum absolutione moraliter uniri. Hinc colliges eum qui mane conscientiam examinat, actum veræ contritionis elicit in ordine ad confessionem eadem die faciendam, confitetur vespere et absolvitur, de contritione actualiter non cogitans, valide absolvi, quia contritio mane elicitâ adhuc moraliter perseverat, modo non fuerit retractata. *Ita communiter theologi.*

4° Contritio autem sine ullo ordine ad absolutionem elicitâ et ante ipsam non renovata, materia sacramenti Pœnitentiæ sufficiens esse non potest: *id clare patet, et ita sentiunt theologi.*

5° Qui ante confessionem vere contritus fuit, et post confessionem, sed ante absolutionem, peccatum oblitum declarat, novum actum contritionis elicere non tenetur; quia prior actus moraliter perseverat et ad peccatum istud extenditur.

6° Si vero post absolutionem peccatum oblitum confi-

teretur, novum actum contritionis elicere deberet, juxta tutiorem sententiam, ut iterum absolveretur, alioquin materia essentialis deesset.

7° Item si quis peccata jam remissa de quibus habitualiter dolet, confiteatur, super his valide absolvi non potest, nisi actualem eliciat contritionem, quia materia sacramenti debet esse actualis, saltem moraliter.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE CONTRITIONE PERFECTA.

Contritio dicitur perfecta quando nititur amore Dei summe boni et propter se dilecti; id est, vocatur perfecta, quia perfecta charitate informatur, et tunc simpliciter dicitur contritio. Omnes fatentur saltem aliquando contingere contritionem charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliare priusquam sacramentum Pœnitentiæ actu suscipiatur. Tria hic expendenda sunt: 1° an contritio perfecta, non tantum aliquando, sed semper Deo per seipsam reconciliet; 2° an contritio perfecta votum sacramenti requirat ad operandam justificationem; 3° an necessaria sit ad sacramentum Pœnitentiæ.

§ I. — An contritio perfecta hominem Deo semper reconciliet ante sacramentum.

Plures theologi negarunt, ante Concil. Trid., referente *Palavicino*, l. 12, cap. 10, n. 37. *Estius*, in lib. 4 Sent., dist. 17, s. 2, docet contritionem perfectam in casu necessitatis tantum hominem ante sacramentum Deo reconciliare: alii vero contendunt eam nunquam justificare, nisi sit in gradu intenso.

PROPOSITIO.

Contritio perfecta hominem semper Deo reconciliat priusquam sacramentum actu suscipiatur, quamvis sit in gradu infimo.

Prob. Scriptura sacra, Concil. Trid., auctoritate SS. Pontificum, et ratione.